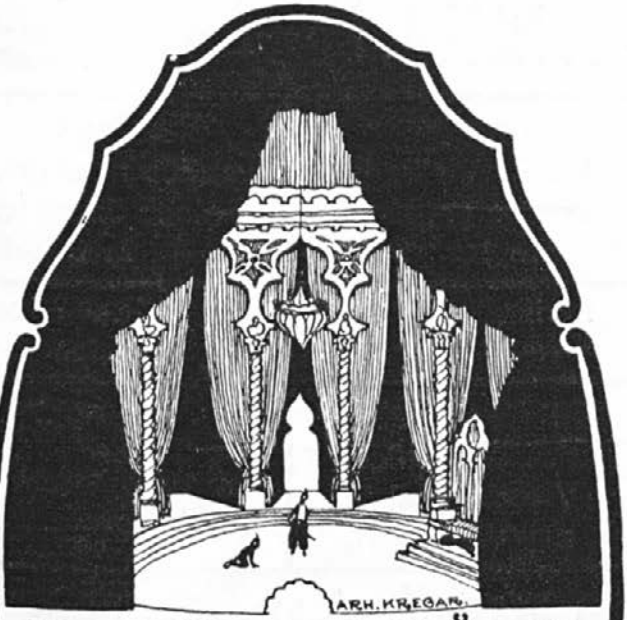

GLEDALIŠKI LIST.

IZDAJA ODRUŽENJE GLED. IGRALCEV MESTNI ODBOR LJUBLJANA.

SEZONA 1922-23

ŠTEV. 2.

P. MAGDIĆ, Ljubljana

Nasproti glavne pošte
Telefon 438.

Za gospode:	Za dame:
klobuki, cilindri, čepice prvovrstnih tovaren.	plašči, kostumi, obleke iz svile, volne in trikot.
Perilo, nogavice, rokavice, kravate.	Perilo, nogavice, rokavice.
Dežni plašči, dežniki, palice. V vsaki ceni in največji izberi.	Parfum, milo in vsi modni predmeti.

P. MAGDIĆ, Ljubljana

Nasproti glavne pošte
Telefon 438.

Dospele so:

„DOXA“ ure
za uradniško in železničarsko službo
najcenejša precizijska ura

„OMEGA“ ure
priznano najboljša ura

„ETERNA“ ure
najfinejša žepna budilka

„SCHAFFHAUSEN“ ure
od najboljšega najboljše

F. ČUDEN, Ljubljana

PREŠERNOVA 1 **ŠELENBURGOVA 7**

Slovenski javnosti!

Obračamo se na vse prijatelje našega gledališča in umetnosti z nujno prošnjo. Podpisano „Udruženje gledaliških igralcev" mestni odbor Ljubljana namerava v doglednem času postaviti nagrobni spomenik I. Borštniku in A. Verovšku.

Igralec živi samo na odru. Svet ne vpraša, odkod je prišel in kadar neha igrati, ga sicer pogrešajo . . . pa kmalu pozabijo. Ko pade zadnjikrat zavesa, je odigrana poslednja igra . . . svet pa živi naprej. Greh bi bil od sedanje generacije, ki je uživala ta dva velika umetnika, ako bi jih tako kmalu pozabila. Dajmo jima vsaj to, kar imajo vsi drugi po smrti: skromen nagrobni spomenik. Kajti ta dva moža sta bila mnogo več kakor večina drugih ljudi: živela in trpela sta zato, da so se zabavali drugi ljudje. Dve klasični maski veselega smeha in dosmrtnega obupa sta bila. Verovšek je bil prisrčen, kmečki, široki smeh, samo ljubo božje zdravje, planinski zrak, poštena gorjačarska irhovina, bahavi, robati cvičkar, ki je iz rokava stresal šale, sočne kot sveže jabolko, zabaval staro in mlado, šala in smeh, ki je bil tako naš, zdrav in krepak — kakor da se je v njem smejala sama naša zemlja in naš ljubi rod. Vse svoje življenje je zabaval ljudi in jih spravljal v smeh — samo enkrat do joka: ko je umrl.

V Borštniku je kljubovalo prevarano junaštvo neizprosni usodi; bil je večni trpin, popotnik, kralj in berač; ni se smejal, če pa se je, je bilo le roganje sreči, v katero ni verjel, možat kot je bil, ni jokal, če pa je orosila solza njegovo oko, je bila ta solza težka in krvava, kot da so jo izplakali celi rodovi. Večen beg pred neizbežnem je bilo njegovo življenje; predstavljal je nemo muko, brezupen boj, sredi poleta uničene upe, nade in prevare človeškega srca — šele kot starec se je zgrudil in v onemoglem obupu prosil: „Spustite zagrinjalo!"

In padla je zavesa poslednjikrat, igra teh dveh naših velikih mož je bila končana.

Ni veliko, če jima postavimo nagrobni spomenik. Je samoobsebi umevna dolžnost vsaj tistih, ki so se smejali, jokali in trepetali, kadar sta ta dva velika igralca živela svoje junake po naših odrih. Spomenik naj nam bo spomin tistih lepih časov začetka in obenem klasike slov. igralstva. Spomin naj bo kakor most, ki veže preteklost z bodočim, dolžna pijeteta napram umrlim in nič manj — veselo upanje v bodočnost.

Podpisano „Udruženje" zbira v to svrho prispevke in bo nudilo vsem častilcem Borštnika in Verovška še posebej priliko, da se odzovejo našemu klicu.

Ljubljana, dne 19. oktobra 1922.

„Udruženje gledaliških igralcev"
v Ljubljani.

Darovali so: Neimenovani Din 1000·—

Spored

Drama :

Oktober	24.	torek	— Zaprto.	
„	25.	sreda	— **Živi mrtvec**	Izven
„	26.	četrtek	— **Jack Straw.**	Red B
„	27.	petek	— **Živi mrtvec.**	Red C
„	28.	sobota	— **Hedda Gabler.** Gostovanje gospe **Marije Vere.**	Izven
„	29.	nedelja	— **Hlapci.** (Ob treh popoldne)	Izven
„	29.	nedelja	— **Živi mrtvec.** (Ob osmih zvečer)	Izven
„	30.	poned.	— **Hedda Gabler.** Gostovanje gospe **Marije Vere.**	Red D

Opera :

Oktober	24.	torek	— **Tajnost.**	Red E
„	25.	sreda	— Zaprto.	
„	26.	četrtek	— **Triptychon.**	Red A
„	27.	petek	— Zaprto.	
„	28.	sobota	— **Jenufa.** Proslava praznika osvobojenja češkoslovaškega naroda. Slavnostna predstava pod protektoratom konzulata češkoslovaške republike v Ljubljani.	Izven
„	29.	nedelja	— **Lakmé.**	Izven
„	30.	poned.	— Zaprto.	

Začetek ob 8. Konec okolo 11.

ŽIVI MRTVEC.

Drama v enajstih slikah. Spisal L. N. Tolstoj. Poslovenil V. Borštnik.

Režiser: PAVEL GOLIA.

I. slika. V stanovanju Protasova.

Jelizaveta Andrejevna Protasova (Liza)	ga Wintrova
Saša, njena sestra	gna Gorjupova
Ana Pavlovna, njena mati	gna Rakarjeva
Viktor Mihajlovič Karenin	g. Gregorin
Pestunja	gna Zbošilova
Sobarica	gna Gabrijevčičeva

II. slika. Pri ciganih.

Fjodor Vasiljevič (Fedja)	g. Šest
Afremov	g. Plut
Častnik	g. Cesar
Glasbenik	g. Karagjov
Prvi cigan	g. Terčič
Ciganka	gna Mira Danilova
Viktor Mihajlovič Karenin	g. Gregorin
Maša, mlada ciganka	ga Juvanova

Ciganski zbor.

III. slika. V stanovanju Protasova.

Jelizaveta Andrejevna Protasova (Liza)	ga Wintrova
Saša, njena sestra	gna Gorjupova
Ana Pavlovna, njena mati	gna Rakarjeva
Zdravnik	g. Danilo
Viktor Milajlovič Karenin	g. Gregorin

IV. slika. V kabinetu Afremova.

Afremov	g. Plut
Stahov	g. Markič
Butkevič	g. Medven
Korotkov	g. Smerkolj
Fjodor Vasiljevič (Fedja)	g. Šest
Saša	gna Gorjupova

V. slika. Kabinet Ane Dimitrijevne.

Ana Dimitrijevna, Viktorjeva mati	ga Rogozova
Knez Abrezkov	g. Skrbinšek
Viktor Mihajlovič Karenin	g. Gregorin
Jelizaveta Andrejevna Protasova (Liza)	ga Wintrova
Sluga	g. Sancin

VI. slika. Skromno stanovanje.

Fjodor Vasiljevič (Fedja)	g. Šest
Maša, mlada ciganka	ga Juvanova
Ivan Makarovič, stari cigan, njen oče	g. Terčič
Nastasja Ivanovna, ciganka, njena mati	gna Vera Danilova
Knez Abrezkov	g. Skrbinšek

VII. slika. Posebni kabinet v gostilni.

Fjodor Vasiljevič Protasov (Fedja)	g. Šest
Ivan Petrovič	g. Kralj
Maša	ga Juvanova
Natakar	g. Karagjov

VIII. slika. V stanovanju Protasova.

Jelizaveta Andrejevna Protasova (Liza)	ga Wintrova
Viktor Karenin	g. Gregorin
Voznesenski, Kareninov tajnik	g. Markič
Sluga	g. Sancin

IX. slika. Krčma.

Fjodor Vasiljevič Protasov (Fedja)	g. Šest
Pjetnikov	g. Železnik
Artemjev	g. Ločnik
Natakar	g. Karagjov

X. slika. Soba preiskovalnega sodnika.

Preiskovalni sodnik	g. Lipah
Zapisnikar	g. Terčič
Jelizaveta Andrejevna (Liza)	ga Wintrova
Viktor Karenin	g. Gregorin
Fjodor Vasiljevič Protasov (Fedja)	g. Šest

XI. slika. Hodnik v poslopju okrožnega sodišča.

Sluga	g Sancin
Ivan Petrovič	g. Kralj
Mladi odvetnik	g. Drenovec
Knez Abrezkov	g. Skrbinšek
Pjetnikov	g. Železnik
Dama	gna Zbořilova
Častnik	g. Cesar
Petrušin, odvetnik	g. Peček
Jelizaveta Andrejevna Protasova (Liza)	ga Wintrova
Viktor Karenin	g. Gregorin
Fjodor Vasiljevič Protasov (Fedja)	g. Šest
Maša	ga Juvanova

Sodniki, gledalci, obtoženci, priče.

Ciganske pesmi v drugi sliki izvaja zbor ruskih dijakov. Solo-točke pojeta ga Juvanova in ga Spilerjeva.

Daljši odmor samo po 4. in 8. sliki.

Začetek ob 8. Konec ob 11.

JACK STRAW.

Komedija v treh dejanjih. Angleški spisal W. Somerset Maugham. Poslovenil Fran Govekar.

Režiser: B. PUTJATA.

Jack Straw	g. Putjata.
Mrs. Parker-Jennings	gna Vera Danilova.
Mr. Parker-Jennings	g. Plut.
Kitty, Charles, njuna otroka	gna Mira Danilova. / g. Železnik.
Ambrose Holland	g. Terčič.
Lady Wanley	ga Wintrova.
Lord Serlo	g. Drenovec.
Knez Adrian von Bremer	g. Danilo.
Horton Withers	g. Markič.
Mrs. Withers	gna Rakarjeva.
Rosie Abbot	gna Gorjupova.
Sluga	g. Karagjov.

I. dejanje se vrši v Grand hotelu Babylon v Londonu, II. in III. pa v salonu Tawerner Halla lady Wanley.

Kadar oglasujete

v časopisih in koledarjih, prihranite si mnogo truda,
- časa in denarja, ako se obrnete na domače -

J. ZORMAN -ovo anončno in reklamno podjetje. - Bureau des Annoncens. - Insertny ured. - Advertising Office.

LJUBLJANA, Gledališka-ul. 2.

Glavno zastopstvo „Gledališkega lista". Telefon 231.

Konkurenčni popust na originalne oglasne cene za vse časopise!
Brezplačni proračuni!

Začetek ob 8. Konec po 11.

HEDDA GABLER.

Igra v štirih dejanjih.

Spisal H. Ibsen. Prevel V. Mole.

Režiser: FR. LIPAH.

Jörgen Tesman, štipendist za kulturno zgodovino	g. Peček.
Hedda, njegova žena	ga **Marija Vera k. g.**
Gospodična Julijana Tesman, njegova teta	ga Juvanova.
Gospa Elvsted	gna Debeljakova.
Asesor Brack	g. Skrbinšek.
Ejlert Lövborg	g. Rogoz.
Berta, služkinja pri Tesmanovih . . .	gna Rakarjeva.

Dejanje se vrši v Tesmanovi vili v zapadnem delu mesta.

Joško Sušnik, modna krojačnica.

Ljubljana, Sv. Petra cesta štev. 16.

Priporoča se francoska in angleška krojačnica za dame in gospode.

Vzorci blaga vedno na razpolago.

Ljubljana,
Šelenburgova ul. 6/I. nadstr.
Potočnik Srečko.

Začetek ob 8. Konec pred 11.

HLAPCI.

Drama v petih dejanjih. — Spisal Ivan Cankar.

Režiser: O. ŠEST.

OSEBE:

Župnik		g. Rogoz
Nadučitelj		g. Peček
Jerman,	učitelji	g. Kralj
Komar,	učitelji	g. Ločnik
Hvastja,	učitelji	g. Železnik
Lojzka,	učiteljice	gna Zbošilova
Geni,	učiteljice	ga Rogozova
Minka,	učiteljice	ga Juvanova
Zdravnik		g. Terčič
Poštar		g. Medven
Župan		g. Gregorin
Anka, županova hči		gna M. Danilova
Jermanova mati		gna Rakarjeva
Kalander, kovač		g. Danilo
Kalandrova žena		gna V. Danilova
Pisek, pijanec		g. Plut
Nace, kmet		g. Smerkol
Kmetica		gna Gorjupova
Krčmar		g. Cesar
Prvi delavec		g. Lipah

Študent, kmetje, kmetice, delavci, natakarica.

Po tretjem dejanju daljši premor.

GOSPODARSKA ZVEZA LJUBLJANA
PRIPOROČA SVOJO VELIKO ZALOGO
KOLONIJALNEGA IN ŠPECERIJSKEGA BLAGA, ČEŠKE IN ANGLEŠKE MANUFAKTURE IN NAJFINEJŠIH MESNIH IZDELKOV.

Začetek ob pol 8. Konec ob 10.

TAJNOST.

Komična opera v treh dejanjih. Po besedilu Eliške Krásnohorske uglasbil B. Smetana.

Dirigent: A. BALATKA. Režiser: PAVEL DEBEVEC.

Malina, občinski svetovavec	g. Zupan.
Kalina, „ „	g. Cvejić.
Roza, sestra Malinova	ga Thierry.
Blaženka, hčerka Malinova	gna Thalerjeva.
Vit, sin Kalinov, lovec	g. Kovač.
Bonifac, vojaški dosluženec, užitkar pri Kalini	g. Zathey.
Škrjanček, potujoči pevec	g. Bratuž.
Zidarski mojster	g. Zorman.
Krčmarica	gna Korenjakova.
Jurko, zvonar	g. Mohorič.
Duh patra Barnabaša	g. Pugelj.

Dudak. Občinski možje, sosedi in sosede, fantje in dekleta, mlatiči, zidarski pomočniki. Sanjske prikazni.

Kraj: Bezděz in okolica. Čas: Konec 18. stoletja.

Predno je bil zapuščen samostan v Bezdězu je živel v njem veseli frater Barnabaš, velik prijatelj posvetnega življenja. Potrti Rozi, hčerki bogate rodbine Malinovih, je obljubil, da ji s pomočjo posebne in samo njemu znane skrivnosti pridobi njenega ljubljenca Kalino, kateri je bil nekoč, poprosivši roditelje za njeno roko, obdarjen s košaro, ker je bil ubog.

Kmalu nato je umrl veseli frater, menihi so se izselili in zapuščeni samostan se je spremenil v pusto razvalino. Roža pa je čakala, da se izpolni obljuba fratra in da se Kalina k njej povrne. Kalina pa si je v svoji ponosni revščini vzel nalašč najubožnejše dekle.

Minilo je dvajset let. Roza se ni možila, Kalina je vdovec in ima odrastlega sina Vita, ki tajno ljubi Blaženko, hčerko Rozinega brata Maline. O tej ljubezni ne sme nihče ničesar vedeti, zakaj obe rodbini živita v zagrizenem sovraštvu od onega časa, ko je Kalina dobil pri Malinovih košaro. Povsod si rodbini nasprotujeta nalašč in kolikor je mogoče. In tako hoče Kalina dokazati Malini, da ni več berač in dá podreti svojo staro kočo ter postaviti novo hišo, kljub temu, da je dolžan zidarskemu mojstru dvanajst sto.

Kalina in Malina sta občinska svetovavca in razdvajata celo občino. Ko slavi Kalina pokritje svoje hiše, kliče Malina svojo stranko, katero bahavo in javno gosti. Pri tem pride do prepirov, katere podpihuje še vojaški dosluženec Bonifac, ki je ljubosumen na svojega strica Kalino in zaljubljen v Rozo. Ljudski pevec Škrjanček se v to vmeša in skuša obe stranki pomiriti s svojo novo pesmico, nagovarjajoč Kalino in Rozo, da se vzameta.

Rozin brat Malina je dobra duša in je pripravljen privoliti, toda ko Malina slučajno omeni zopet Kalinov dolg, se vname pretep. Kalino drži Vit, Malino Blaženka. Bonifac pograbi v metežu trhljen kos lesa z okna stare Kalinove koče, ter najde v njegovi zarezi popisan list. Čitati ne zna, zato odda list Kalini.

Bilo je pisanje pokojnega fratra Barnabaša, ki je kazal Kalini pot do sreče, do zaklada. Bonifac, ki je zvedel nekoliko o tej stvari, mora Kalini priseči, da skrivnosti nikomur ne pove. Svojo obljubo izpolni tako, da zblebeta vse zidarskemu mojstru. Zidar prisega molčanje in hitro pove vse ženam pri vodnjaku. In tako gre tajnost dalje, končno jo pove tudi cerkovnik Jurko mimoidočemu Škrjančku kar s cerkvenega stolpa.

Medtem, ko prisega tudi Škrjanček večno molčanje in se napoti v gostilno z namenom zložiti na to novo pesmico za semenj — se dogovarjata Vit in Blaženka na klopici pod oknom, da se snideta pri procesiji v Bezdězu.

Toliko v prvem dejanju.

V drugem dejanju se pripravlja Kalina na Bezdězu med samostanskim zidovjem, da izkoplje zaklad. Čakajoč na temo, zaspi. In sanja se mu o fratru Barnabašu in o malih podzemskih besih, ki ga zapeljujejo v moč hudobnih duhov. Marijino petje prihajajoče procesije ga prebudi, obide ga groza ob misli, da bo moral na vse zadnje dati svojo dušo hudobnemu čaru, ker je poslušal iz groba pisan list. Molit gre za procesijo. Tu se snideta Blaženka in Vit, kateri noče več dalje tajiti ljubezen in hoče preko vseh rodbinskih nasprotovanj prositi za Blaženkino roko. Preseneti ju Bonifac, kateri pripelje oba očeta in celo procesijo.

Vita ne straši grožnje očetove; pravi, da noče dote in da Blaženka mora biti njegova, pa najsi jo oče potem zavrže in razdedi. Tako spozna Roza, da Vit nečakinjo resnično ljubi. Žalostna je, da nekoč tudi njen snubec, katerega še vedno ljubi, ni tako vztrajno kljuboval roditeljem. K njej se priplazi Bonifac in ji prizna svojo ljubezen. V tem pride Kalina; čita list pokojnega fratra, najde označeno mesto in prične kopati zaklad. Noč je viharna. Roza trepeče strahu za nekdanjega dragega. Ko odvali Kalina skalo in stopi na pol v temno odprtino, zakliče nanj Roza. On spozna njen glas, glas svoje drage, toda rajši tvega svojo dušo, kakor, da bi se vrnil k nji ubog. In izgine v temnem žrelu Bezděza.

V tretjem dejanju zveni vesela pesem pri Malinovih zbranih sosedov, ki obirajo hmelj. Le Roza tolaži objokano Blaženko, katero vsi silijo, naj zapoje kako pesem. Ona zapoje, toda vsled joka ne more dalje in zbeži iz izbe. Roza prigovarja Malini, naj ne kazi sreče mladih ljudi; on pa pravi, da bi jima ne branil, če bi se Kalina sam ponižal in prišel vljudno prosit k njemu za sina. Bonifac, ki je s Škrjančkom sedel na peči, prosi za Vita prišedšega poslovit se od Roze in Blaženke, ter se je namenil oditi v svet iskat sreče sebi in Blaženki — prosi zaljubljeni Bonifac za Vita

in ob enem tudi za-se za roko Roze. Vse se mu smeje, on pa zleze zopet na peč. Naenkrat odskoči s Škrjančkom s peči, zakaj, začulo se je v peči pritajeno trkanje. Škrjanček se sramuje svojega strahu in zapoje pesem o veselem fratru Barnabašu. V tem se začujejo zamolkli udarci že čisto blizu; vse strahu uide, luči ugasnejo. Roza ostane sama v izbi. Mala vrata pri peči se s hruščem razlete in z motiko v roki prihaja Kalina po svojo srečo, po svoj zaklad. Tajni zasuti podzemski hodnik z Bezděza — do Rozine izbe — to je bila tajnost pokojnega fratra. Hotel je, da išče svojeglavi Kalina zaklad in najde ljubezen Rozino. Zgodi se to čez dvajset let po njegovem načrtu.

Tako je prišel Kalina v Malinov dom in prosi sedaj za sina Blaženko, a tudi nad Rozo in Kalinom zmaga stara ljubezen.

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA - LJUBLJANA
ŠELENBURGOVA ULICA 1.
IZVRŠUJE VSE BANČNE TRANSAKCIJE NAJKULANTNEJE.

Začetek ob pol 8. Konec okoli 11.

TRIPTYCHON.

Uglasbil G. Puccini.

PLAŠČ.

Besedilo zložil po Didiera Golda „La Houppelande" G. Adami.
Poslovenil M. P.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Michele, gospodar čolna	g. Levar.
Luigi, težak	g. Sowilski.
Tinea, „	g. Mohorič.
Talpa, „	g. Zorman.
Giorgetta, žena Michela	gna Thalerjeva.
Frugola, žena Talpe	gna Rewiczewa.
Prodajalec pesmi	g. Banovec.
Ljubimec	g. Bratuž.
Ljubimka	ga Ribičeva.

Težaki, lajnar, dekleta. Dejanje se vrši na čolnu.

SESTRA ANGELIKA.

Besedilo zložil G. Forzano. Poslovenil dr. I. Šorli.

Sestra Angelika	gna Zikova.
Teta kneginja	ga Thierry-Kavčnikova.
Prednica	gna Smolenskaja.
Penitencijarka	gna Sfiligojeva.
Predstojnica novic	gna Erklavčeva.
Sestra Genovefa	gna Lewandowska.
Sestra Ozmina	gna Kovačičeva.
Sestra Dolcina	gna Ponikvarjeva.
Sestri nabiralki	gna Ribičeva. gna Jeromova.
Novici	gna Korenjakova. gna Mišičeva.
Sestra ključarica	ga Lumbarjeva.

Dejanje se godi h koncu 17. stoletja v samostanu.

GIANNI SCHICCHI.

Besedilo zložil G. Forzano. Poslovenil dr. I. Šorli.

Gianni Schicchi	g. Levar.
Lauretta, njegova hči	ga Matačićeva.
Zita, nazvana „Stara", sorodnica Buosa	gna Rewiczeva.
Rinuccio, nečak Zite	g. Kovač.
Gherardo, nečak Buosa	g. Bratuž
Nella, njegova soproga	gna Koreninova.
Gherardino, njen sin	g. Habič.
Betto iz Signe, svak Buosa	g. Zorman.
Simon, sorodnik Buosa	g. Zupan.
Marco, njegov sin	g. Pugelj.
Ciesca, njegova soproga	ga Smolenskaja.
Maestro Spinelloccio, zdravnik	g. Perko.
Amantio plemeniti Nicolao, notar	g. Debevc.
Pinellino, čevljar	g. Erklavec.
Guccio, barvar	g Ribič.

Dejanje se vrši v Firenci leta 1299. — Dekoracije naslikal g. Skružny.

Plašč. Michele, lastnik čolna, ležečega zdaj v kanalu Sene pred Parizom, ima lepo mlado ženo. Med težaki, ki nalagajo in razkladajo blago njegovega čolna, služi tudi Luigi, mladostni prijatelj njegove žene. Med njim in njegovo ženo vzplamti ob spominih na otroška in svobodna leta ljubezen, ki konča s tem, da zadavi Michele svojega tekmeca ter skrije truplo pod svoj plašč.

Sestra Angelika. V velikem obzidju ženskega samostana. Solnčni zahod spomladi. Svetel žarek pada na curek iz vodometa. Nune so v cerkvi in pojo. Dve novici zapoznelki prideta čez oder, poslušata žvrgolenje v topolih in šele potem vstopita, dočim sestra Angelika, ki pride tudi prekasno, v znak popolnega kesa poklekne na pragu in poljubi zemljo. Zato pa potem, ko pridejo malo za tem sestre iz cerkve, s. penitancijarka ukori oni dve, njej pa odpusti zamudo. Ko je kaznovala še dve drugi sestri, dovoli ostalim odmor, ter se nune razidejo po dvorišču in vrtu. Tu ena opozori druge na solnčni žarek nad vodometom. Vse se razveseli, ker pridejo sedaj edini trije večeri, takozvani »zlati večeri«, ko solnce prisije v klavzuro do vodnjaka. Pa že jih tudi obide globoka otožnost, ker je to znak, da je spet prošlo eno leto. Ko ena predlaga, da bi orosile s to »zlato vodo« grob zadnji umrli sestri, jih gre mnogo na pokopališče, ostale pa se zamislijo v to, ali imajo še kako željo v srcu. Ena bi po tolikem času spet rada videla in pogladila jančka, druge dražijo sladkosnedo tovarišico, da si želi kak dober prigrizek. Ne brez nekoliko ženske zlobnosti vprašajo s. Angeliko, ali ona res nima nobene želje, in ko ona to zanika, pa se odstrani med svoje cvetice, izražajo nad tem svoje dvome, češ, da si gotovo želi kakega poročila o svojcih, ki se je že sedem let več ne spomnijo, čeprav je visokega, da, knežjega rodu. Tu naglo priteče sestra strežnica, proseč s. Angeliko, naj ji da kaj za sestro, ki so jo opikale ose. Res s. Angelika takoj najde rastlino, s katero naj si ona namaže rane, sok druge pa naj pije. Zdaj prideta dve sestri, ki sta bili šli pobirat k ljudem milodare in jih izročita sestri gospodinji. Ena teh sester obenem pove, da se je zunaj pred vrati ustavila sijajna kočija, in to spravi s. Angeliko v največjo razburjenost. Izkaže se, da velja poset res njej — prišla je kneginja, njena teta. Prednica pozove s. Angeliko v govorilnico, kjer jo čaka kakor kamen hladna in nepristopna starka. Teta ji je prinesla v podpis dokument, s katerim je razdelila vse premoženje Angeličine knežje hiše, kako sta ji bila to pred 20 leti, ko sta umirala, naročila Angeličin oče in mati. To razdelitev da je zdaj izvršila, ker je Angeličina mlajša sestra nevesta. In kdo je ženin? »Kdo drugi, ako ne On, ki je izbrisal madež, s katerim ste vi oskrunili beli grb naše hiše?!« ji teta kruto odgovori. Torej hoče teta žrtvovati tudi še sestro! A pove naj vsaj, kaj je z njenim, Angeličinim sinkom, ki so ga ji iztrgali takoj po rojstvu. Brez posebnega oklevanja teta pove, da je dete umrlo. Zdaj je za nesrečnico vse končano. V brezupnem joku se zgrudi na tla, toda teta misli samo na svoj dokument, ki ga ji Angelika tudi brezčutno podpiše. Teta odide, Angelika pa obupno kliče svoje dete. Z migljanjem drobne zvezdice naj da znamenje, ali sme kmalu k njemu. In res je »Marija ta čudež storila«! Ko zapoje zvon, odide s. Angelika kakor zamaknjena v svojo celico. Čim pa je v samostanu vse tiho, se njena vrata spet odpro, in ona pride na vrt, kjer si zapali ogenj, pristavi prsten lonček in si nabere vanj strupenih rastlin. Ves čas v misli,

da jo je z Marijinim privoljenjem poklical sinček, izpije potem strup. Sedaj naenkrat spozna svojo grozno zmoto in svoj strašni greh. Obupno kliče Marijo, naj jo reši; naj je ne pusti umreti v smrtnem grehu in ji da znamenje, da ji je odpustila. In glej: nenadoma se razsvetli vsa cerkvica, in čudež se prične: Vrata cerkvice se počasi odpro in v tajinstvenem svitu se vidi vsa polna angelov. Na pragu se prikaže Marija Tolažnica, slovesna in mila, pred njo plavolas deček v beli obleki. Marija napoti dete, ne da se ga dotakne, proti umirajoči, ki izteguje roke proti njemu. Dete počasi napravi prvi, drugi in tretji korak. Ko je dete že čisto blizu, se s. Angelika počasi zgrudi in umre. Čudež ugasne.

Gianni Schicchi. Florentinski bogataš Buoso Donati je pravkar izdihnil. Njegovi sorodniki še kleče ob njegovi postelji in ga objokujejo. Tu zapazijo, da je najubožnejši izmed njih, Betto, pošepetal nekaj Nelli, ženi pokojnikovega nečaka Gherarda, in da se je ta zelo prestrašila. Kaj je bilo? No, glas, ki se širi po bližnji vasi Signi, da je Buoso vse svoje premoženje zapustil nekemu samostanu. Sedaj je seveda konec žalovanju — preveč imajo opraviti z mislijo, kaj bo, ako se govorica uresniči. Naposled pogodi Simon, najstarejši, tole misel: ako je oporoka pri notarju, potem gorje; ako pa je še v ti sobi in jo najdejo, se izteče lahko še vse dobro. Mrzlično se lotijo iskanja. V neki omari res iztakne testament Rinuccio, nečak pokojnikove sestričine, stare Zite, in to srečo porabi v to, da bi od tete dosegel dovoljenje, naj bi se še letos smel poročiti z Lauretto, hčerko Gianna Schicchija. Teta je bila namreč doslej odločno proti ti zvezi, ker ji je dekle presiromašno. Zdaj je stvar seveda drugačna, in starka meni: »Ako se vse dobro konča, vzemi si magari ciganko!« Celo sama pošlje malega Gherardina, Gherardovega sinčka, po Gianna Schicchija in Lauretto. Prve besede oporoke: »Zapuščam ljubi Ziti in Simonu...« potrdijo veselo pričakovanje, in dediči začnejo govoriti že o tem, kaj bi vsak najrajši imel iz Buosovega bogastva. Tu naenkrat kakor strela: ko so se odločili, da berejo oporoko dalje, vidijo, da jim pokojni res ničesar ni zapustil. Torej govorica ni bila prazna! Besen srd se polasti vse družbe, odduška pa si dajo v divjem psovanju na fratre, ki bodo zdaj »vse požrli«. A res ni nobene pomoči, nobenega sveta? Ne, niti Simon ne ve ničesar, čeprav je bil celo župan v Fucecchiu! Edini, ki bi mogel pomagati, je Gianni Schicchi, človek namazan z vsemi žavbami, meni Rinuccio. Toda o tem pred vsem teta Zita ne mara ničesar slišati; sovraži ga že zato, ker je Laurettin oče. No, tudi ostalim se zdi za malo, da bi kak Donati vzel hčerko človeka, ki je prišel s kmetov. Zaman je vse opozarjanje mladeničevo na izredno prebrisanost očeta njegove ljubice in očitki sorodnikom, kako so smešni njihovi predsodki — ko Gianni Schicchi prispe na prejšnji Zitin poziv s svojo hčerko, ga zdaj ona prva sprejme vse prej nego ljubeznivo. Ker pa tudi Gianni ni izmed pohlevnih, se med njima uname prepir, ki konča z nebrojem psovk od obeh strani. Toda Rinuccijeve prošnje in hčerine solze Gianna-le ganejo, da se loti zadeve. Z oporoko, ki mu jo je pokazala Zita, ni seveda nič. Toda že ima drugo misel v glavi. Ko pošlje prej hčerko domov, zabiči dedičem, naj brezpogojno skrbe za to, da nihče izven hiše ne izve za Buosovo smrt. Mrliča naj odnesejo v sosedno sobo, pogase sveče, posteljejo posteljo in spravijo sploh sobo v prejšnje stanje. Predno pa jim more dalje razložiti svoj načrt, pride zdravnik Spinelocchio.

Schicchi utegne samo še šepniti, naj ga ne pustijo k njemu, in že je smuknil za gardine pri postelji. Od tam potem prosi zdravnika z glasom pokojnega Buosa — glasom, tako dobro ponarejenim, da so se sorodniki sami v prvem hipu vsi prestrašili — naj ga pusti malo počivati, ko mu je mnogo bolje, ter da naj pride rajši zvečer še malo pogledat. Ko zdravnik, ponosen na uspeh svoje »šole«, odide, pošlje Schicchi enega izmed sorodnikov po notarja, češ, da želi Buoso Donati napraviti testament, si da prinesti pokojnikovo nočno srajco, globoko čez čelo segajočo njegovo nočno čepico, ruto za čez obraz in pozove Buosove sorodnike, naj porabijo čas do prihoda notarja, da se domenijo, kako si razdelijo dediščino. Od začetka gre vse gladko: gotovino dobe vsi na enake dele, posestva pa ta to, oni drugo in tako dalje. Ko pa ostane še samo hiša v Florenci, mlini v Signi in Buosova mula, se vname zato med dediči ljut prepir, ki kar ne morejo iz njega. Tu jih opozori od zunaj mrtvaški zvon, da je vest o Buosovi smrti najbrže že prodrla v javnost. No, po sreči je umrl samo neki krščeni zamorec, a strah jih je iztreznil vsaj toliko, da prepuste odločitev glede spornih predmetov Giannu Schicchiju. Ta sprejme in obeča vsakemu izmed dedičev (ki ga drug za drugim, vsak za hrbtom drugega poskušajo podkupiti), da bo dal mulo, mline in hišo njemu. Med tem so našemili Gianna v pravega Buosa, proslavljajoč ga neprestano kot svojega rešitelja. Zdaj jih Schicchi opozori le še na posledice, ako bi prišla stvar na dan: zakon predpisuje za krivca in pomagača izgubo roke ter na to izgon! Naj torej dobro premislijo, predno bi se spet sprli med seboj! Toda dovolj — notar je tu in ž njim za priči čevljar Pinellino in barvar Cuccio. Sicer pa je vse drugo pripravljeno: mizica za notarja v zatemnjeni sobi, zadaj za gardinami v postelji pa Gianni Schicchi, zdaj Buoso Donati. In z njegovim glasom Gianni narekuje oporoko: onim fratrom par lir (češ, kdor veliko zapusti samostanom in cerkvam, temu gotovo očitajo, da si je vse, kar ima, le prisleparil); ostalo premoženje pa, kakor so si dediči bili prej vse določili: ta posestva temu, ona tam drugemu in tako dalje — do mule, mlinov in hiše v Florenci. Seveda je vsakdo prepričan, da bo Gianni izpolnil obljubo in zapustil te reči njemu. Toda kdo dobi mulo? »Prezvesti moj dragi prijatelj Gianni Schicchi«, narekuje »bolnik«. Prav tako hišo in mline! Po vsakem teh stavkov dediči po koncu, toda Gianni jim zapoje pesem, kako z ostanki svoje odsekane roke zadnjič in za vedno pozdravljajo lepo Florenco. Ne pomaga nič — treba je pogoltniti ves besni srd! Šele, ko je notar s pričami že odšel, se vržejo vsi nanj. Toda on jih z Buosovo palico požene iz — svoje hiše. V sobi sta samo še Rinuccio in Lauretta, ki se držita vsa ganjena v objemu. Sam Gianni je ganjen, ko ju gleda. »Sicer bi me bil naš Dante za to lumparijo poslal v svoj pekel in izlil name tam vso svojo jezo; toda, upam, da mi vsaj vidva dasta odvezo...«, jima reče, predno pade zavesa.

Začetek ob pol 8. Konec ob 11.

Proslava praznika osvobojenja čehoslovaškega naroda.

Slavnostna predstava

pod protektoratom konzulata čehoslovaške republike v Ljubljani.

SLAVNOSTNI PROLOG.

Govori g. A. Danilo.

PASTORKA JENUFA.

Opera v treh dejanjih. Besedilo spisala po drami iz življenja moravskega naroda Gabrijela Preissova. Poslovenil Fran Govekar. Uglasbil Leo Janaček.

Dirigent: L. MATAČIĆ. Režiser: VASILIJ SEVASTIJANOV.

Stara Burjevka, užitkarica in gospodinja v mlinu	gna Sfiligojeva.
Laca Klemen, Števo Burja } polbrata, vnuka Burjevke	g. Sovilski. / g. Šimenc.
Cerkovnica Burjevka, vdova in snaha stare Burjevke	ga Thierry-Kavčnikova.
Jenufa, njena pastorka	ga Lewandowska.
Prvi mlinski hlapec	g. Cvejič.
Rihtar	g. Zupan.
Rihtarica	ga Erklavčeva.
Karolka, njiju hči	ga Matačićeva.
Pastirica	ga Smolenskaja.
Barena, prva dekla v mlinu	gna Korenjakova.
Jano, pastirček	ga Ribičeva.

Muzikanti, vaščanje.

I. dejanje v mlinu pri Burjevih. II. in III. v sobi cerkovnice.

Med I. in II. dej. poteče pol leta. Med II. in III. dva meseca.

Premiera v Narodnem gledališču v Pragi 26. maja 1916.

1. dejanje. Cerkovnica, stroga in odločna žena ima nelastno hčerko, pastorko Jenufko, katera se je zaljubila v lahkomiselnega, razburljivega bratranca Števo — in se mu vdala. Toda, ko se vrne nekega dne Števo pijan od nabora, je njegova ljubezen hladnejša. Odločna in razumna cerkovnica spregovori s Števom resno besedo ter dovoli ženitev samo pod pogojem, da se nikdar več ne opije. Da mu rok na poskušnjo enega leta.

Jenufko pa ljubi tudi resnejši, moški Laca. Boli in grize ga zavest in prepričanje, da se je lahkomiselni in vrtoglavi Števo zaljubil samo v lepo Jenufkino lice in nekega dne ji v razburjenju prereže lice, v misli, da ji pokvari s tem obraz in jo naredi grdo.

II. dejanje. Jenufka se je hotela zastrupiti. In zopet se posreči cerkovnici, da prepreči nesrečo. Pod pretvezo, da pošlje Jenufko na Dunaj v službo, skriva Jenufko pazljivo doma, kjer se ji rodi Števov deček. Cerkovnica pokliče Števa in ga prosi, naj si vendar vzame nesrečno Jenufko. Vrtoglavi lahkomiselnež pa se skesa in uteče. Obupana cerkovnica se odloči povedati vse Laci. In pošteno in odkrito mu opiše nesrečen položaj. Laca seveda premišlja. Moral bi si vzeti tudi Števovega dečka. V svojem strahu za Jenufko in njeno dobro ime, pravi cerkovnica Laci, da je dete umrlo. In po odhodu Lace, vzame dete in ga vrže pod led. Jenufko pa prepriča, da je dete na vročici umrlo.

III. dejanje. Cerkovnica pripravlja svatbo Jenufke z Laco. In ko se hočejo napotiti v cerkev, krikne po vasi: Našli so pod ledom mrtvo dete. Nesrečna cerkovnica prizna sedaj svojo krivdo in se da odvesti na sodišče. Laca se zavzame za nesrečno Jenufko in ta spozna njegovo verno ljubezen mu pade v naročje. Namenita se skupno v svet, kjer hočeta začeti novo življenje.

V. BEŠTER ATELJE „HELIOS“
OGLEJTE SI MODERNE SLIKE.

Začetek ob pol 8. Konec ob 10.

LAKMÉ.

Opera v treh dejanjih. Besedilo napisala E. Godinet in Ph. Gille. Uglasbil Léo Delibes. Poslovenil dr. Ivo Šorli.

Dirigent: A. NEFFAT. Režiser: G. SEVASTIANOV.

Lakmé	ga Lovšetova.
Mallika	gna Sfiligojeva.
Ellen	ga Matačićeva.
Roza	ga Ribičeva.
Benston	ga Smolenskaja.
Gerald	g. Kovač.
Friderik	g. Cvejić.
Nilakanta	g. Betetto.
Hadži	g. Bratuž.
Kitajski trgovec	g. Bekš.
Vračar	g. Povše.
Kuravar	g. J. Drenovec.
Bajadere	gna Chladkova.
	gna Vavpotičeva.

Indijski narod. Angleške dame, častniki in mornarji. Brahmanski svečeniki in bajadere, prodajalci, fakirji itd.

Plese priredila ga. Poljakova.

Nove dekoracije po lastnem načrtu izdelal g. Skružny. — Nove kostume izdelala ga. Waldsteinova in g. Dobry. — Prva predstava v Parizu v Opera-Comique 14. aprila 1883.

Prvo dejanje: Zjutraj ob zori. Hadži, sluga bramana Nilakante, in Malika, služabnica njegove hčere Lakme, sta pravkar odprla vrata na vrt Nilakantovega zavetišča, kamor se je bil Bramin svečenik skril pred svojimi zasledovalci, angleškimi podjarmljevalci, ter spustita vanj Indijce, moške in ženske, ki so prišli molit pred pagodo, da bi se njih razžaljeni bogovi zopet potolažili radi skrunitve njih templjev od strani sovražnikov, ter da bi pozdravili svojega prvega svečenika. Ko njegova hčerka odpoje molitev bogovom Brami, Šivi in Ganesi ter boginji Durgi, jih Nilakanta odpusti in pove hčerki, da mora v mesto, kjer ga v še edini pagodi čakajo drugi verniki, ter jo izroči v varstvo služabnikoma. Lakme povabi zdaj Maliko, da gresta na drugi breg reke ter odpluje z njo tja. —

Nastopi angleška družba, oficirji in dame pred vsem Gerald in njegova zaročenka miss Elen, ki jih je privedla radovednost, ali je Lakme res tako lepa, kakor pripoveduje Geraldov tovariš Friderik, ki pa mu nihče, niti Gerald prav ne verjame. Dame so celo precej užaljene radi Friderikovega vzhičenja, in on mora opetovano zatrditi, da ni hotel primerjati. — Po tem prizoru vidimo Geralda samega, ki je med tem očividno Lakme že videl in je nanj napravila globok vtis, čemur pa se še ustavlja. — Ko se prikaže ona z Maliko, se Gerald skrije. Lakme reče Maliki, naj bi se šle kopat. Malika izgine za drevesi, Lakme pa poje pesem, iz katere se sliši vsa njena sladka vznemirjenost radi novega čustva, ki se jo je polastilo. Tu se ji pokaže Gerald. Lakme najprej prestrašena pokliče služabnico, a ju spet odpravi in stopi naravnost pred Geralda, očitajoč mu njegovo predrznost, da se je upal, prestopiti ta sveti kraj in zalezovati njo, hčerko bogov, ki je v očeh svojih rojakov sama boginja. Ali ne ve, da je zaslužil s tem smrt? No, on ji pove, da brez nje ne more več živeti in da je pripravljen tvegati celo smrt. Šele, ko ga opozori Lakme, da se je vrnil njen oče, se umakne. — Ves srdit opazi Nilakanta, da je bil med tem časom neki tujec tu in mu zapreti s svojo osveto.

Drugo dejanje: Javni trg v indijskem mestu, čas sejma. Prodajalci, indijski in kitajski, ponujajo svoje blago in opozarjajo kupce, naj se podvizajo, ker bo takoj poldne in se potem morajo raziti. Med to družbo se meša tudi nekaj angleških matrozov, ki hočejo biti prvi postreženi. Čez nekoliko časa se prikaža tudi Mistress Bentson, guvernanta guvernerjeve hčerke, ki se je izgubila od svoje družbe in se komaj še otepa vsiljivih ponujalcev, ko prihitita zanjo tudi še Friderik in njena gojenka Roza. Zdaj zazvoni poldan in matrozi razženejo prodajalce. Takoj na to se začne »veselica«, to je nastopijo plesalke-bajadere sredi množice drugih domačinov. Med njo se prikažeta Nilakanta, preoblečen v indijskega spokornika in Lakme. Prepričan, da se bo skrunilec njegovega zavetišča sam izdal, če zagleda Lakme, ji ukaže braman, naj zapoje »pesem o parijskem dekletu. Prvikrat izpoje na največjo očetovo jezo Lakme pesem sicer brez uspeha, tu pa se prikaže Gerald. Ko dekle od strahu skoraj omedli, priskoči mladenič in se s tem izda, čeprav ga Friderik opominja, naj bo oprezen. Braman pa opozori svoje sozarotnike, ki so se med tem približali, da jim bo zločinca z očmi pokazal, čim se razvije procesija na čast boginji Durgi, ki se ima zdaj takoj začeti. Brez hrupa naj ga odstranijo od njegovih in mu ga pripeljejo, ker ga hoče z lastno roko žrtvovati bogovom. Spremstvo hčerke odkloni in jo spet izroči v varstvo Hadžiju, ki ji takoj ponudi svojo pomoč, ako hoče prijatelja rešiti. Lakme namigne ljubimcu, kaj ga čaka in ga prosi, naj zbeži ž njo v kolibo, spleteno iz bambusa, onstran njenega doma, kjer bo varen pred vsem zalezovanjem. Še se Gerald bori sam s seboj, ali bi nečastno bežal, ko se prikaže Durgina procesija, pojoča molitve, ki jo gleda, čeprav s strahom, tudi angleška družba. Nenadoma krikne Gerald in pade: zadelo ga je bodalo. No, Lakme takoj spozna, da je samo ranjen in se zahvali boginji.

Tretje dejanje: Partije v indijskem gozdu z bambusovo kočo sredi cvetja. Gerald spi na postelji iz listja, Lakme mu poje uspavanko. Gerald se prebudi. Ne ve, kje je, a mu Lakme pove, kako ga je Hadži odnesel tu sem, ona pa ga je z zeliščnimi sokovi takoj ozdravila. Tu se začuje v bližini pesem. Lakme potolaži Geralda, da ju tu nihče ne iztakne

in da so to samo zaljubljeni pari, ki gredo k svetemu vrelcu vodo pit: čim dva izpijeta isto čašo, sta združena za vedno. Ona ne smeta iti skupaj za onimi, zato pojde sama ter prinese kozarec te vode. Naj jo počaka tu. — Čim je odšla, se prikaže Friderik, ki je v skrbeh preiskal vso okolico, sledeč krvavim sledovom in misleč, da prijatelja ne najde več živega. Roti ga naj se ne šali z ljubeznijo dekleta iz naroda, ki ni ustvarjen za bolest, pred vsem pa naj ne pozabi, da je vojak in kaj mu veleva njegova čast, ki ga kliče še danes dalje, ker jutri začne boj. Temu pozivu Gerald ne more odoleti in svečano obeča prijatelju, da gre ž njimi. Pomirjen se Friderik odstrani, dospe pa Lakme s čašo svete vode. No, na mah opazi čudno izpremembo na ljubimcu. Kakor nalašč se v tem hipu začujejo vojaške trobente in petje angleških vojakov, ki pozdravljalo daljno domovino. Lakme spozna, da je v Geraldu ta čut močnejši od njegove ljubezni in skrivši zgrize cvet strupene cvetice. Zdaj ve, da bo ljubimcu njegovo prisego lahko držati: smehljaje se, srkne iz čaše in jo da tudi njemu, ki prevzet neke tajne grozne slutnje izpije in priseže, da bo njen za vekomaj. Lakme mu pove, da so njene minute štete, a on je ne razume in napiva njuni ljubezni. — Tu se prikaže Nilakanta, da dopolni svojo osveto. Gerald se ne brani, toda zdaj razodene Lakme tudi očetu, da bo bogovom njena žrtva dovolj. Še enkrat se s pojemajočim glasom zahvali ljubimcu za sladke sanje in umre, Nilakanta pa izroči njeno dušo bogovom.

„PRI NIZKI CENI“ IGN. ŽARGI
LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA ŠT. 3.
Trgovina z drobnim, pletenim in modnim blagom ter perilom in kravatami na debelo in drobno. Največja zaloga potrebščin za krojače in šivilje.

L. N. Tolstoj.

Živi mrtvec.

In tisti, ki so bili poslednji, bodo prvi. Umreti samo na videz, je človeku prepovedano — smrt mora nastopiti resnično, ona ne trpi nikakih potvor. Da pride Fjodor Protasov do tega spoznanja — preroma vse stadije trnjéve poti, med katero postaja njegova obleka vedno bolj razcapana — njegova duša vedno bolj čista.

In iz srede plitkih ljudi, lahkoživcev, ženskarjev — vstane on, ki je tudi nosil včasih frak — vstane kot razcapan tovariš, razcapanih mučenikov. In slabič postane skoraj junak. Pravim: skoraj junak, kajti on ima samo pogum končati svoje malopridno življenje — moči pa nima.

Križev pot. Moderni pasijon. Morda ni samo slučaj, da pošlje Tolstoj ob koncu k umirajočemu Fedji tudi še Mašo — Magdaleno. Ob eni strani Maša, ki ga je ljubila bolj kot on njo — na drugi Liza, ki je ljubila sebe bolj kot njega. In med njimi Fedja — snet s križa — prost vseh bremen.

*

Enajst slik — oziroma dvanajst. In šele v deseti pusti Tolstoj, da se glavna junaka srečata. Tedaj pa sta oba že prestala, kar jima je bilo usojeno. — Osem kratkih slik — skoraj samo osem iztočnic za igralce — potem se Fedja dvigne, zapridiga kratko pridigo o družbi, pravosodju in morali — in konec. — Potem pade pod križem zadnjič in spozna blaženost smrti.

Življenje teče naprej. Trojka zvončklja in v kaminu plapolajo ognji. Rusija... Vsa ti, prekrasna dežela, si pod znamenjem Fedje... Jasna Poljana... Da, da... jasna poljana...

O. Š.

Marija Vera.

Ga. Marija Vera, ki gostuje v naši drami v H. Ibsenovi »Heddi Gabler«, je rojena v Kamniku, je pozneje živela v Gorici, odkoder je šla na Dunaj v igralsko akademijo. Postala je gojenka bivšega »Burgtheatra«. Prvi njen angažma je bil Zürich v Švici. Odtam jo je povabil Reinhardt v Berlin, kjer je igrala več let na njegovih odrih in ž njim gostovala na Dunaju, Budimpešti, severni Nemčiji in Petrogradu. Zadnji njen angažma pred vojno je bil Basel v Švici. Med vojno je gostovala tudi v Gradcu. Njen partner je bil A. Heine, sloviti karakter, režiser in pozneje ravnatelj državnega gledališča na Dunaju. Gostovala je v »Herodes und Marianne«, »Maria Stuart«, »Devica Orleanska«. Po prevratu je delovala v Sarajevu, gostovala v Dalmaciji, Osijeku in postala član beograd-skega pozorišta.

Ivan Cankar.

Hlapci.

Tedaj je Cankar sedel in napisal dramo »Hlapci«, odprl na široko ono plat značaja, katere se je vsakdo rad izognil. Zavihtel je nagajko in vsekal kamor je padlo, po licu in po telesu... Za njim so prišli drugi in ponavljali to novo stran, ponavljali potezo v značaju našega milega naroda, hlapci, hlapčevstvo in hlapčevanje. Rodili so se uvodniki, debate, nov terminus technicus je bil odkrit — in, dejali so, da je bilo odkrito tudi spoznanje...

No, spoznanje ni bilo odkrito! Napisana je drama, v kateri sodelujemo mi vsi, kajti »človek rad odkrije rano in jo gleda... pa ga obide gnjus in bolečina je manjša«, — ampak kaj bi — Cankar pove, kako je z našo zadevo »oskubite jastreba, v goloba se ne bo spremenil; naj se škrjanec devetkrat zakolne, lajal ne bo nikoli — in reci razbojniku, da je razbojnik, pa ti pripelje eno po glavi.«

Črez petdeset let, ali še prej, bo režiser črtal besede učitelj, župnik, zdravnik in podobne, ostale bodo samo osebe, ki so ravne, in ki hodijo visoko po konci in ostale bodo one, ki imajo upognjene hrbte — ostali bodo hlapci. Tudi bo snel talar in dolgo suknjo — le tri barve bodo v sceničnem okvirju, bela, črna in rudeča. Po visokih stopnjicah bodo hodili Jerman, Lojzka, župnik in Kalander, ostalo se bo grupiralo krog njih v nivoju duševne vrednosti, prav pri tleh Komar in Minka.

Takrat, ko je Cankar pisal in napisal »Hlapce,« so bile prilike druge — ko bi bil še med nami, bi morda zopet napisal »Hlapce« in morda bi privezal na nagajko železne drobce, da bi se jermeni tesneje prijeli telesa — kajti vsem razumljiva beseda oblast je danes mnogo bolj zvezana z ono drugo, ki se imenuje — kruh... Oblast in kruh — in postavljanje na glavo... Dinamo hlapčevanja.

*

Dober decenij je drama stara in marsikaj je postalo drugače. A čednost hlapčevanja je še dobro znana in zato drama razumljiva, kot ob njenem rojstvu. Morda bodo strmeli tisti, ki pridejo za nami nad to temno zgodovino naroda, ki je zapisana. Morda se bodo sramovali, da so vnuki svojih dedov. — **O. Š.**

Razno.

Naš rojak g. J. Rijavec je priredil 12. okt. na Dunaju v »Gr. Wiener Konzertsaal« koncert, za katerega je vladalo veliko navdušenje, ker je imenovani pevec izbran za partnerja slovite Jeritze (drž. opera, Dunaj) v Metropolitan Opera House v Newyorku. Pel bo v Ameriki v operah »Bajazzo« in »Tosca«.

Kakor čujemo, je tenorist Makso Moric, naš štajerski rojak, doktor medicine, učenec prof. Wolffa na Dunaju, angažiran na drž. operi na Dunaju.

Kapaciteta Korngold piše zelo laskavo o njem: »Umetnik je pel Mozarta, Wagnerja in Puccinija v začetku nekoliko nesiguren toda s polnodonečim izdatnim tenorjem...«

Jubileji. 18. t. m. je slavil v Osijeku g. Milivoj Barbarić 45 letnico svojega umetniškega delovanja. Je eden najstarejših članov »Udruženja« in je deloval v Beogradu, Zagrebu in Osijeku. Njegova jubilejna uloga je Herod v Wildovi »Salomi«.

9. t. m. pa je slavila istotam 25 letnico ga Leposava Jovanović dramska in operetna umetnica. Delovala je v Kremsu, Olomucu, Beogradu, Novem Sadu in Osijeku.

2. t. m. je 25 let, kar se je prvič pela na hrv. odru Vatr. Lisinskega opera »Porin«.

Gradsko pozorište v Subotici. Min. prosvete je poverilo g. Rad. Dinulovića, režiserja in igralca v Sarajevu, da položi temelj novemu gledališču v Subotici. Stroške bo krilo do 1. januarja mesto, potem pa država. Imenovani je angažiral dosedaj 21 članov in povabil mnogo jugoslovanskih umetnikov na gostovanje, od Slovencev gg. Juvanovo, Danila in Drenovca, tudi ga Strozzi iz Zagreba se odzove povabilu. Med angaziranimi je gna Vida Juvanova, hčerka članice naše drame. Gledališče otvori 1. novembra Br. Nušić z gostom iz Beograda, g. Čiko Ilarijem v naslovni ulogi »Kir Janja«.

Rusi. Hudožestveniki gostujejo te dni v Berlinu v Lessingtheatru in Pragi. Osobje, ki je izpopolnjeno, vodi sam Stanislavski. Igrajo »Carja Fjodra«, »Tri sestre« in »Na dnu«, kjer igra Satina sloviti Moskvin, Luko pa Stanislavski. Nameravajo na turnejo v Ameriko. Pridejo tudi v Jugoslavijo.

»Studio« (naraščaj hudožestvenikov) pa je z velikim uspehom gostoval v avgustu v imenovanih mestih in igral »Cvrčka za pečjo« (Dickens) in »Erika XIV« (Strindberg). Predstavitelj trupe je igralec Čehov, vnuk pisatelja A. Čehova.

Komponist Glazunov je povabljen v London, da prevzame mesto ravnatelja londonske glasbene akademije.

Plesalka Ana Pavlovna namerava s svojim ansamblom potovati v Indijo in nastopi prvič v Bombayu.

Nemci. A. Wildgans, avtor pri nas že igranih dram »Ljubezen« in »Uboštvo«, je odstopil kot ravnatelj drž. gled. na Dunaju. Hudobni jeziki pravijo, da ni nobene nade, ki so jih vanj stavili kot ravnatelja, izpolnil tako natančno kot to. Odšel je tudi A. Heine, veliki uprizoritelj »Hamleta«, »Otela« in »Macbetha«. Ravnatelj je postal dosedanji član Fr. Paulsen.

Med važne umetniške dogodke v Nem. Avstriji spadajo gotovo slavnostne igre v Salzburgu. Max Reinhardt je vprizoril v kolegijski cerkvi »Das gr. Salzburger Welttheater«, misterij, spisan po Calderonovih motivih od H. v. Hoffmansthala. Sodelovali so prvi nemški igralci kot Moissi, Aslan, Wolgemuth in dr. Mozartove slavnosti pa je predstavljala glasba celega sveta, sedem koncertov s 50 skladatelji. Zastopani so bili poleg Nemcev Angleži, Francozi, Italijani, Švedi, Norvežani, Madžari; od Slovanov Poljak Šimanovski, Čeha Křička in Vycpalek, katerih dela je pela ga. Pečirkova, ki je bila demonstrativno prav posebno navdušeno pozdravljena.

Na Dunaju je M. Reinhardt gostoval v »Redutensaalu« s »Clavigom«, nadalje so Berlinčani uprizorili »Otela« in dr. Sodelovali so Moissi, Kortner, oba Thimiga in dr.

Vsa Nemčija proslavlja letos 60 letnico G. Hauptmanna, po vseh mestih se prirejajo njegovi jubileji, v Breslau pa se je uprizoril ciklus njegovih dram pod imenom »H. slavnostne igre«.

Kot nekaj kar naj tudi spada pod to rubriko: 7. t. m. so nastopili prvič javno dunajski gled. umetniki kot fotbalisti proti moštvu športnih žurnalistov. Dobiček tega špektakla je namenjen v dobrodelne svrhe. Vendar pa se je morda na ta način prvič v zgodovini nudila prilika gledališkim levom spoprijeti se z peresnimi praskači in kritiki. Igrali so: Piccaver (tenor drž. opere), M. Bohnen (istotam), Höbling (drž. gled., znan kot Fortinbras v »Hamletu«), Danegger (Holofern v »Judith«) in dr. Pri vročekrvnih južnih narodih bi ne kazalo postaviti na igrišče dvoje tako nasprotnih si moštev.

Vizitke, kuverte, račune in druge tiskovine izvršuje lično in poceni

Zvezna tiskarna in knjigarna

:-: v Ljubljani, Wolfova ulica štev. 1. :-:

ŠIVALNI STROJI

MUNDLOS — ORIGINAL VIKTORIJA.

10 LETNA GARANCIJA.

VSE VRSTE JEDILNEGA ORODJA. — VELIKA ZALOGA ZLATNINE IN SREBRNINE.

JOS. ŠELOVIN—ČUDEN,

MESTNI TRG 13. **LJUBLJANA** MESTNI TRG 13.

GRIČAR & MEJAČ

zaloga oblek za dame, gospode in otroke.

Šelenburgova ulica 3.

Vogal Knaflove ulice.

ČEVLJI ZNAMKE „PEKO" SO NAJBOLJŠI

ZAHTEVAJTE JIH POVSOD.

PRODAJA ENGROS IN DETAJL.

BREG 20. LJUBLJANA BREG 20.

P. GOREC

AUTOMOBILI
MOTORJI
KOLESA
AUTOGARAŽA
AUTOVOŽNJE

LJUBLJANA

GOSPOSVETSKA C. 14-VEGOVA 10.

GRADBENO PODJETJE

ING. DUKIĆ & DRUG

LJUBLJANA, Bohoričeva ul. 20

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela

TELEFON 560

Mnogo denarja

si lahko prihranite

ako kupujete blago za moške in ženske obleke, perilo, trikotažo, posteljno opremo itd. v velikem skladišču blaga veletrgovine

A. & E. Skaberne

Ljubljana,

Mestni trg štev. 10.

Urejuje Fran Lipah.
Cena Din 3·50.
Tiska Zvezna tiskarna v Ljubljani.